СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 256. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 3. падолиста, 1922. VOL. XXX. No. 256. Jersey City, N. J., Friday, November 3, 1922. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

СЛІДСТВО В СПРАВІ ЖИТТЄВИХ УМОВ МАЙНЕРІВ

ДЖАНСТАВН, Па., 1. падолиста. — Комітет пяти, установлений нюйорським мейором для розслідження умов праці майнерів, нанятих підприємством Бервинд-Гвайт, що достарчає більшу часть вугля для нюйорських надземних та підземних зелізниць, заявив, що він остане ще на один день в місті, аби переслухати представників властителів копалень, як що сі на се згодяться.

Послідний день свого побуту в місті комітет посвятив переслуханню юнійних урядників. Вони представляли комітетови перебіг подій аж до розпочаття робітниками страйку дня 6. цвітня та зусилля юнійних урядників покінчити страйк, — зусилля, які й досі остали без висліду виключно через завзяття урядників компанії. Голова комітету, вислухавши речників юнійних робітників, заявив: „Коли се все правда, то в копальнянім окрузі панують видно умови, зовсім подібні до московських, і по слушности требаби ще похвалити Леніна та Троцького, бо навіть вони краще обходяться з Москалями, як властителі копалень з робітниками". Сей самий голова комітету нарікав також, що агенти та шпигуни вуглевої компанії слідять за кождим кроком членів комітету, ба навіть посуваються до переловлювання листів.

Властителі копалень покищо далі держаться осторонь від слідства та забороняють своїм урядникам зявлятися для зізнань перед комітетом.

АМЕРИКАНСЬКІ ЦЕРКВИ ЗАЯВЛЯЮТЬСЯ ЗА „СУХИМ" ЗАКОНОМ

ВАШІНГТОН, 1. падолиста. — Федеральна Рада Церков Христа в Америці, до котрої належуть всі християнські церкви Злучених Держав, видала публичний заклик до всіх Християн, щоби вони всіми силами помагали виконуванню прогибіційного закона.

Заклик злуки церков має по части політичний характер, бо він остерігає вірних християнських церков перед політичною акцією прихильників обмеження прогибіційного закона так, щоби дозволено було вживати легкого пива й вина. Церкви остерігають своїх вірних, що такий закон означавби поворот забороненого нині „салуна" (корчми).

КОШТОВНА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ

ВАШІНГТОН, 1. падолиста. — На основі правильних звітів зі своїх виборчих видатків, які кандидати на членів американського конґресу мають висилати до сього тіла, можна вносити, що сьогорічні вибори пожеруть величезну суму гроша.

Найменче гроша покищо видав один кандидат на сенатора у стейті Вермонт. Зате богато кандидатів уже повидавало тисячі. Найбільше однак з усіх видав приятель большевиків, републиканський кандидат на сенатора з Мериленд, Френс; до сього дня він предложив уже звіт зі 43,000 долярів, виданих на свою виборчу кампанію. За ним йде републиканський кандидат з Мишиген, Тавнсенд, котрого правибори коштували понад 30,000 долярів.

НЕ ДОЗВОЛИЛИ СЕНАТОРОВИ ГОВОРИТИ В ЗБРОЇВНИ

МЕНКЕТО, Минесота, 1. падолиста. — Полковник Фултон, голова минесотської національної ґвардії, відмовив сенаторови Ла Фолетови вживати зброївні для промови за д-ром Генриком Шишстедом, кандидатом фармерсько-робітничої партії на кандидата Злучених Держав.

Полковник відмовив зброївні на тій основі, що сенатор Ла Фолет був проти війни. Приятелі сенатора сейчас урядили йому віче в однім театрі.

Полковник Фултон не був одиноким в своїй акції, бо власти стейтового минесотського ярмарку не дозволили винаняти сенаторови Ла Фолетови галі Гиподрому на подібній основі, на якій відкинув просьбу о вжиток зброївні полковник Фолтон. Коли ґубернатор стейту Вискансин, з котрого Ла Фолет вибраний сенатором Злучених Держав, запротестував на руки ґубернатора стейту Минесота проти недопускання до слова федерального сенатора на тій основі, що він не годиться з поглядами декотрих урядників, ґубернатор Минесоти старався викрутити тим, що мовляв наем салі Гиподрому коштує 1,000 долярів, а уряджуючі віче Ла Фолета сих грошей не заплатили.

БОРОТЬБА ПРОТИ КУ-КЛУКС-КЛЕНА

ОГАСТА, Мейн, 1. падолиста. — Стейтовий ґубернатор видав публичну заяву проти Ку-Клук-Клена.

Говорить він в ній, що супроти поголосок, буцімто в стейті мав основатися відділ сеї потайної організації, він почувається до урядового обовязку остерегти горожан стейту перед сею організацією, котра є „образою для кождого американського горожанина", котра намагається щувати релігію проти релігії. Він звертає далі увагу на те, що потайність, якою ся організація оточується, має на ціли уникнути правних наслідків за свої вчинки.

ПЕРЕГОВОРИ МЕЖИ МІСТОМ ТА РОБІТНИКАМИ.

ДІТРОЙТ, Мишиген, 31. жовтня. — Міська комісія вуличних зелізниць відбула конференцію з представниками робітничої юнії стріткарових робітників, в справі поставлення роботи на міських трамваях на нових основах.

Робітничі представники спротивилися тому, аби скорочувати день праці після проекту мейора, бо таке скороченнє значилоби практично тільки, що зменченнє заплати робітників. Вони поставили домаганнє признання основної заплати в сумі 5 долярів на день за 8 годин праці та платний тиждень вакацій.

КОШТОВНА ЗАБАВА.

Пожарна сторожа в нюйорській дільниці, відомий під назвою „Ґринич Виледж", від якогось часу не мала ні хвилини спокою в ночи, бо що її алярмовано по кілька разів на ніч, а вона переконувалася, майже за кождим разом, що її хтось надув, пускаючи фальшивий алярм. Повідомлена про се поліція стала стерегти алярмуючі дзвінки, щоби переловити збиточника, котрий любувався в розбуджуванню огневих сторожів. По кількох ночах слідження переловлено на пусканню фальшивого алярму якусь 50 літну панну Марґарету Муней. Із зараз поставлено на суд, де проти неї станули богато свідків, які бачили, як вона втікала від алярмового апарату. Суддя засудив її за се на 30 днів тюрми з тяжкою працею.

ПОМЕР НАЙМЕНЧИЙ ЧОЛОВІК В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

В місті Бінгемптом, в нюйорськім стейті, помер Артур Пейдж, котрий мав бути найменчим чоловіком не лишень в Америці, але й в цілому світі. При смерти мав він 44 роки, а його висота виносила всего 32 цалі (дві стопи). Він обіздив Америку та Европу з ріжними театральними трупами та цирками.

ЗБІР НАТУРАЛЬНОГО ПОДАТКУ НА УКРАЇНІ

До дня 19 вересня зібрано натурального податку на Україні поверх 30.000.000 пудів. Через те, що селяни сами зносять охочо збіжжя, збірка перевищає півтора мілоіна пудів денно, а в де-яких селах зносять навіть більше, чим було призначено в програмі.

ФАЛШІВНИКИ ГРОШИЙ В ТЮРМІ.

Тюремні власти тюрми Тукумен коло Буенос Айрес, столиці південно-американської републики Арґентини, відкрили дуже зручну шайку фалшівників гроший, оперуючу зі самої тюрми. Підроблювали вони арґентинські банкноти на 100 песів та більше. Велике число фалшованих грошиx пущено в обіг при помочи непідозріваючих нічого людий.

ВІЛЛЯ ЗНОВ ВИРИНАЄ.

МЕКСИКО, 1. падолиста. — В декотрих газетах появилися вістки, що відомого мексиканського бандита Віллю проти, котрого свого часу Злучені Держави висилали були безуспішну военну експедицію, ранено тяжко підчас бійки за його власній хуторі.

Тепер газети містять уже заперечення сеї вістки зпід рук самого Віллі. Каже він в сьому спростованню, що Хесус Льопес, котрий мав його ранити, се старий чоловік та його великий приятель.

ГОЛОДНІ ДІТИ НА УКРАЇНІ.

В комісію допомоги голодним на Україні в Кишиневі вступила заява ради німецькольоній Бесарабії про згоду приняти на своє утримання тисячу дітей німецької національности з голодних місць на Україні. В заяві зазначено, що бажано, аби діти були з Одеського і Тираспольського повітів.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ СВОБОДИ.

Французькі газети подають текст документу, який мусів підписувати кожен робітник в Тулі з наказу „чека". Документ містить зобовязання дбати про збільшення продукції, боротись з страйками, не ходити на зібрання з приводу страйків й визнавав право чека до репресій над собою, як над зрадниками робітничої справи.

ПРОЦЕСИ ПРОТИ ПЕТЛЮРІВЦІВ.

В Єлисаветграді і Київі відбулися процеси проти старшин і агентів повстанчих відділів, що стояли в звязку з Петлюрою. Обвиненим „доказано", що стояли вони в звязку з монархістами. З 250 обвинених засуджено на розстріл 52. Вироку ще не виконано.

ОТВОРЕННЄ РЕПАРАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ.

БЕРЛІН, 31. жовтня. — Аліянтська репараційна комісія, на котрої чолі стоїть французький політик Баруту, відвідала нині німецького премієра Вірта. Сей привитав її сердечно іменем свого уряду.

Опісля комісія вдбула своє перше, конституюче засіданнє.

ПРОБИ СКЛЕЇТИ НАЗАД РОЗБИТИЙ ТРЕТИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ

ПЕТРОГРАД, 31. жовтня. — Найважнійшою точкою нарад четвертого конґресу Третого Інтернаціоналу, що має початися тут дня 4. падолиста, буде питаннє обєднання програми всіх комуністичних партій. Внесеннє в тій справі має поставити Ленін.

ПОВСТАНСЬКИЙ РУХ НА УКРАЇНІ

Харківська большевицька преса останні місяці вказує, що повстанський рух на Україні не припиняється. В ч. 205 харківських „Вістей" в наказі начальника полудневих доріг говориться про відбиття западу повстанського загону в 45 чоловік на перегоні Ічня — Коломійцево. В ч. 207 тих самих „Вістей" повідомляється про викриття в районі Вапнярки „петлюрівської" організації. Арештовано 30 чоловік. „Комуніст" (ч. 217) зазначає, що за останній час дуже відживився повстанський рух в Харківському, Мерефянському і Золочівському районі. В Охтирському пов. арештовано повстанця Марченка. В Харківщині що відомостям „Комуніста" ліквідовано в серпні коло 10 „банд".

НАЦІОНАЛЬНЕ СВЯТО В КИТАЮ.

Дня 10. жовтня святкували Китайці як національне свято, з нагоди роковин проголошення китайської републики.

ТВЕРДОХЛІБ ПОМЕР

БЕРЛІН, 21. жовтня. (Вл. кор. „Свободи"). — Редактор львівської хрунівської газети „Рідний Край", Сидір Твердохліб, ранений дня 15. жовтня на станції Сапіжанка, помер від нанесеної йому рани.

Про пораненнє й особу Твердохліба польська преса подає такі подробиці.

У неділю вечером на стації Сапіжанка напали невідомі особи на редактора „Рідного Краю", Сидора Твердохліба, котрий всідав до поїзду. Упало 3 стріли і одна куля трафила Твердохліба в живіт. Справники замаху зникли без сліду. Тяжко раненого Твердохліба в безнадійному стані перевезено до лічниці у Львові, де о год. 10. лікарі виконали операцію. Його стан безнадійний.

Ред. Твердохліб сів о год. 18.20 на стації Сапіжанка до поїзду ч. 14. на лінії Сокаль-Рава Руська-Львів. На нього напали вже у хвилині, як поїзд рушив. Твердохліб залитий кровю упав непритомний на землю. Поїзд здержано, а по уділенню раненому першої помочі його відвезено до Львова.

Слідуючого дня Твердохліб помер.

Українська преса відгукнулась на сю подію лише короткими інформаційними нотатками. Зате польська преса з тим більшими подробицями розводиться про сю подію, причім у запалі оповідає про забитого і таке, чого в його власнім інтересі не варто було-б оповідати.

Так, „Курер Львовскі" подає, що Твердохліб був найповажнішим кандидатом на посла до варшавського „сейму", що до Камінки Струмилової їздив на віче людовців; а дальше подає огляд діяльности С. Твердохліба, підчеркуючи, що за української влади сидів у Золочові в тюрмі; що увязненнє його спричинив др. Кость Левицький; що видістався з тюрми і передерся до Львова, де розпочав пропаґанду угодову.

Виходить отже, що Твердохліб прославився не тільки своїми теперішніми ділами, але мав уже і „славну" минувшість на полі хрунівства.

На жмінку хрунів у Галичині впав страх.

ЛЯХИ НАПАЛИ НА УКРАЇНСЬКИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ЛЬВОВІ

ЛЬВІВ, 18. жовтня. — Тутешні часописі доносять, що дня 15. жовтня с. р. польська поліція перервала свято отворення українського приватного університету у Львові і розігнала студентів, професорів і всіх зібраних гостий.

ЛЯХИ УВЯЗНИЛИ В ГАЛИЧИНІ 1,000 УКРАЇНЦІВ

ЛЬВІВ, 18. жовтня. — Досі арештували ляхи у звязи з підпалами польських фільварків і домів та з нищеннєм зелізничих шляхів, майже 1,000 Українців. Многих з них хотять ляхи поставити перед свої наглі суди.

ЛЯЦЬКІ НАГЛІ СУДИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ СТУДЕНТАМИ І СЕЛЯНАМИ

ЛЬВІВ, 18. жовтня. — Зі Стрия доносять, що ляхи хотять поставити 52 українських студентів і селян, яких недавно там арештували, під ляцький наглий суд.

ПРОЦЕС ФЕДАКА МАВ ЗАЧАТИСЬ 23. ЖОВТНЯ С. Р.

ЛЬВІВ, 18. жовтня. — Процес Федака назначено на 23-го жовтня с. р.

АНҐЛІЯ СПЛАТИТЬ ДОВГ АМЕРИЦІ

ЛОНДОН, 1. падолиста. — Нове британське правительство заявило, що сплатить Злученим Державам Америки весь военний довг в сумі $5,000,000,000 (около 1 міліярд фунтів стерлингів).

АМЕРИКА ГОТОВА ПРИСТУПИТИ ДО СВІТОВОГО СУДУ ЛІҐИ НАРОДІВ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 1. падолиста. — Державний департамент (міністерство закордонних справ) веде переговори з Лігою Народів у справі допущення представництва Злучених Держав в Постійному Суді Міжнародньої Справедливости в Ґазі, столиці Голяндії.

Державний секретар Гюс заявив, що Злучені Держави могли би приймати постанови того світового суду лише тоді, як Злучені Держави мати-муть голос у виборі суддів.

Приятелі Ліґи Народів піддають пляни для розвязки сього питання.

ІТАЛІЙСЬКІ АМБАСАДОРИ УСТУПАЮТЬ

РИМ, столиця Італії, 1. падолиста. — Італійські амбасадори: Річчі в Америці, Сфорца у Франції, і Фрассаті в Німеччині, уступили зі своїх становищ, аби новий премієр, Беніто Муссоліні, міг покликати на сі важні становища своїх людий.

БЕЗРОБІТТЄ НА УКРАЇНІ.

В Донецькому районі тепер 15.000 безробітних. В Одесі загальна скількість безробітних досягає 14.000 чоловік.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т/зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЙОГО НЕ ЗДЕРЖАТЬ НІ ТРУСИ, НІ БОМБИ, НІ ТЮРМА.

Не здержать у невмолимім розгоні колеса історії, не здусять святої культурної праці, не зломлять нас, не вбють живої душі у смілім і впертім стремлінню до здійснення високого ідеалу волі народу.

Такі думки насуваються мимоволі самі з себе, коли подумати над тим ударом, що спав на „Просвіту".

Злочинна, ворожа рука підложила вибуховий матеріял в домі найстаршого українського Тов-а „Просвіта" у Львові. Сталася річ для людей культури прямо незрозуміла. В святині освітної праці вибухає бомба дня 21. вересня 1922. р. о год. 8.30 вечером, а вслід за тим ідуть поліційні труси в четвер у ночі, цілу пятницю і в суботу до обіду, арештується дозорця дому. По одиноким у своїм роді і спеціяльно спрепарованим законам льоґіки шукається за злочинною рукою і вибуховим матеріялом у тім середовищу, в якім не може бути так низько упавшої з клеймом Каїна на чолі людини, що важиласяб піднести свою руку на матір українських товариств і інституцій, на прибіжище освітних, шкільних установ та преси.

А рівночасно ворожа преса однозгідно охрестила дім „Просвіти" складом амуниції і вибухових матеріялів, гніздом шершенів, що стремлять до перевороту, з якими український народ, той „почціви людек", не має нічого спільного. Відповідати на низькі брехні й наклепи булоб зайвим і низшим чести. Сподіємося, що відповідь на се повинна дати львівська поліція.

Шкода спричинена вибухом обчислена на приблизно 25,000,000 пм. Та се шкода тільки матеріяльна. Вона нашого духа не зачепила, противно — скріпила наше завзяття і потроіла сили на полі праці для піднесення освіти серед українського народу.

Тепер за масами українського народу його важне слово. Тепер широкі маси мусять відповісти, чи Тов-о „Просвіта" їм дороге і потрібне. Сю відповідь дасть український народ у той спосіб, що усі без виїмку впишуться масово в члени Тов-а „Просвіта" і в той спосіб дадуть гідну відповідь і доказ своєї пошани для культурної праці, а погорди для некультурности та здичіння того середовища, з якого вийшов злочинець. Ся відповідь буде доказом нашої свідомости і культурної зрілости, а рівночасно стане заохотою до дальшої праці, опертої на святій волі мас українського народу. Рівночасно ся відповідь мусить піти по дорозі складок на основну направу дому, до чого взиває весь український загал поданий низше відклик.

Др. Іван Брик.

ВІДКЛИК

ГОЛОВНОГО ВИДІЛУ ТОВ-А „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ ДО СВОЇХ ФІЛІЙ, ЧИТАЛЕНЬ, ЧЛЕНІВ І УСІХ ПРИХИЛЬНИКІВ ТОВ-А В СПРАВІ ЕКСПЛЬОЗІЇ В ДОМІ „ПРОСВІТИ".

Український народ допоміг колись своїми щедрими лептами Тов-у „Просвіта" у Львові набути величавий двоповерховий трифронтовий дім у самім осередку Львова, в Ринку ч. 10. В нім примістилося Тов-о „Просвіта" враз зі своєю бібліотекою, маґазинами, переплетнею і канцеляріями та приголубило у себе десяток инших українських товариств та установ.

Вечером дня 21. вересня ц. р. підложила злочинна рука вибуховий матеріял в домі Тов-а. Вибух спричинив в домі велику шкоду. Вивалив стіну, знищив сходову клітку, часть склепіння, ушкодив мури, знищив двері і вікна та висадив усі шиби внутрі камениці. Обчислені приблизно кошти направи виносити-муть коло 25 міліонів польських марок. Загально звісно, що Тов-о, позбавлене яких небудь субвенцій, таких грошей не має, а направа дому мусить бути переведена зараз.

І тому Головний Виділ порішив одноголосно на своїм засіданню дня 26. вересня ц. р. звернутися до своїх Філій, Читалень, всіх Членів і Прихильників Тов-а з гарячою просьбою помогти йому в цім ділі. Можливе це і легке шляхом щедрих жертв на народну ціль.

Головний Виділ переконаний, що не буде ні одної одиниці в краю, яка не булаб свідома ваги „Просвіти" і її дому в самім осередку престольного Львова. Цей дім є не тільки пристановищем великого числа українських товариств і установ, але й репрезентаційним українським домом у Львові, до якого заходить кождий, хто прибуде до Львова, до якого в першу чергу заходять всякі наші гості з чужини.

Головний Виділ вірить свято в силу і свідомість українського загалу і в успіх цеї допомоги, яка мусить бути негайна. Зорґанізовання збірки в краю „на направу дому „Просвіти" покаже, що український народ справді культурний і своєї „Просвіти" не дасть знищити ніякій силі.

Львів, дня 27. вересня, 1922.

ЗА ГОЛ. ВИДІЛ ТОВ-А „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ:
Др. Іван Брик, у. голова. **Михайло Галущинський**, м. голова.
Степан Шах, секретар.

Повисше наведену статтю і відклик проситься всі американсько-українські часописи о передрук.

Жертви на фонд „направи дому „Просвіти", просимо слати на адресу: Гол. Тов-о „Просвіта", Львів, Ринок ч. 10.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ.

(Вражіння з поїздки по Галичині).

Як се сталося, що по довгих роках примусового скитання на чужині я несподівано опинився на рідній землі, як я туди дістався і звідкіля пишу отсі мої стрічки — се нехай лишиться тайною перед польською владою і тому, на жаль, і перед Тобою, шановний Читачу. Досить того: по тяжких роках розлуки я мав нагоду привитатися з рідними полями і побачити на власні очи те, про що на чужині чув тільки або читав у часописях.

Яке-ж вражіння з побуту в Галичині людини, що по довгім часі неприсутности перший раз має можність сама подивитися на ті великі переміни, що склалися там за останні роки? Думаю, що се буде цікавити наших американських еміґрантів, що самі живуть здалека від рідного краю, довідуються про нього чи з листів чи з ґазет, а все тільки від таких, що живуть там весь час, і раді би бодай на хвилину поглянути власним оком, що там і як там.

По дорозі.

Мушу сказати, що до Галичини моя дорога вела із заходу. Заки я опинився між своїми, мені довелося переїхати великий шмат території польської держави. Яке зверхне вражіння з сеї дороги?

Переїхавши польський кордон і опинившися на польській державній території, Ви відчуваєте нагло, як почуття правного безпеченства, з яким Ви зрослися, живучи у правовій державі, починає покидати Вас, а на його місце все сильніще відзивається почуття непевности і неспокою. Ся не дуже приємна душевна переміна відбувається так виразно і сильно, що робить вражіння якогось фізичного процесу. В одну мить Ви почуваєтеся ніби опущеними й самітними серед безмежного моря несподіванок і можливостей.

Зрозуміло, коли се почуття огортає з відомих причин кождого Українця, що переступає межі польської республики. Але є обєктивні причини, з яких можна вносити, що більш-меньш таке саме почування, тільки може в иншому ступні, мусить мати кождий чужинець, що перший раз переступить ногою польський кордон.

Воєнщина і повне безладдя цивільної адміністрації — се те, що перше всього кидається в очи подорожному чужинцеви. Куди не глянеш, всюди ті самі воєнні картини. Вищі переділи залізничого поїзду переповнені офіцерством, у низших цілі відділи узброєних жовнірів. На найменьших залізничих двірцях сильні військові варти в повній зброї, у сталевих шоломах, по вулицях малих спокійних місточок машерують узброєні військові відділи, піші і на конях, з воєвничими піснями на устах. Та сама картина не тільки в Галичині, але також в польських околицях. Не тільки на „кресах", але і внутрі Польща збудована на озброєній силі і насиллю.

В парі з тим вдаряє повне **адміністраційне безладдя**. Ось подорожні картини: На найбільших стаціях нікого спитати про розклад поїздів. Один відсилає до другого, нарікаючи, що за австрійських часів було інакше. В розпуці купую в залізничій книгарні друкований розклад, вишукую поїзд і чекаю. Пів години перед приїздом іду до каси по білет. Касієр усміхається і показує на друкований розклад у моїй руці: „Ви певне дивилися до розкладу. Сей поїзд вже поїхав, а в розкладі друкарська помилка". — Перед заслоненим занавісою касовим віконцем жде спокійно непроглядна товпа народу. Кілька хвилин перед приїздом поїзду відслонюється віконце і заспана старша дама маєстатично, без поспіху, починає видавати білети тим, кому вдалося станути близько, а найперше тим, хто всуне з боку в руку наглядаючому за порядком представникови влади. Хто спізнився стати в перших рядах, стій хоч до завтра. — На пероні товпа жде на приїзд курерського поїзду. Ось він надходить і стає собі скромненько на задніх шинах поза довгим на пів кільометра тяга-ровим поїздом, що від кількох годин на перших шинах завалив доступ до всіх поїздів. І вся публика з проклонами тащить свій баґаж геть далеко поза стацію навколо першого поїзду, щоб добитись до курерського. — В вагоні суперечка пасажирів з кондуктором. Одні нарікають, що з них за богато взяли за білети і енерґічно грозять жалобою до міністерства, другі всіли без білетів і доказують, що не можуть заплатити. Гостра суперечка кінчиться по якімсь часі задоволяючим обидві сторони компромісом. І так далі в безконечність. Нарікканням на безпорядки і вихвалювання „старих часів" і серед публики і серед урядових осіб нема краю.

Приглядаючися по дорозі публиці, завважуєш цікаве явище. В Польщі кожда урядова особа, військового і цивільного стану, аж до замітача вулиці і носильщика відзначена від звичайних смертних людей — **конфедераткою**. По якімсь часі Ви завважуєте, що людей в конфедератках мало що не більше, як без них. На найменьшій стації аж роїться від конфедераток. Як не офіцер, то вояк, не вояк, то жандарм, не жандарм, то поліцейський, не поліцейський, то цивільний урядовець, а сим останнім вже й ліку немає. Здається, що для кождого, хто не може найти иньшої, кращої роботи, лежить десь у державнім маґазині урядова конфедератка. Він потребує її тільки вдягнути на голову і віддати всі клопоти за своє удержанне державній скарбниці. Одним словом: з середньої верстви населення молодої польської республики найбільша катеґорія се безперечно ті люде, що живуть не для держави, а з держави. Хто не попав у сю катеґорію, се переважно тільки тому, що посвячується кращому заняттю, яким є лихварська торговля, або т. зв. у Польщі „паскарство". Хто-ж лишився поза сими обома катеґоріями, той цілком непридатний до ніякої „супільно корисної" праці. І хто-ж може дивуватися супроти такого „продуктивного" заняття народніх сил катастрофічному станові польської господарки? Хто може дивуватися, що молода польська республика, яка загарбала від усіх сусідів найбогатші землі, мусить удержуватися при життю довгами і друком паперових „маречек".

Поміж своїми.

Їдучи залізницею по теперішній Польщі на кождій, навіть найменьшій стації кидається в очи тойсам образ: довгі ряди червоних німецьких товарових ваґонів, що стоять переважно порожні на „сліпих" шинах. Се все частини того величезного залізничого майна, яке Німеччина мусіла віддати побідній антанті на основі версальського миру. Чималу пайку з нього дістала в свої руки найлюбіща дитина Франції — Польща. Стоять вони такі самі здорові і міцні, як вийшли з німецьких фабрик, з одною тільки ріжницею: всі написи на них старанно поперемальовувані на польське. Правда, сі злощасні ваґони своїм зверхнім виглядом аж кричать кождому про своє походження, але скільки поза ними в польськім національнім майні власного, запрацьованого власним трудом, а скільки чужого, дарованого чи забраного перемальованого або й ні, — хто розпізнає?

Взагалі завважуємо, що значіннє „малярської" штуки для державного будівництва — величезне. Здовж цілої залізничої дороги від Сяну до Збруча Ви не найдете ніодної української написи, ніодної української букви. Скрізь тільки польські написи, мальовані переважно національними кольорами, червоним по білому. Додайте до того понавішуваних усюди польських орлів, біло-червоні хоругви, урядові конфедератки, військові мундури і Ви, дивлячись крізь вікно залізничого ваґона, будете мати вражіння, що їдете корінно-польською країною, де й не слідно ніякого українського населення. І чи можна дивуватися після того звідомленням усяких місій і комісій, які студіюють відносини в Галичині з вікон сальонового ваґону?! Чи можна надіятися, що їхне око сягне колинебудь дальше від сих крикливих признак польщини, якими обставлена їх дорога?!

Особливо важке вражіння під тим оглядом робить у першій хвилині залізничий двірець у Львові. Здається, що польщина так і тиснеться з кождого закутка в очи, щоб заманіфестувати тут своє панування. Можливо, що багато винно тут упередження, але я з важким серцем переходив під вражінням сеї нової атмосфери давно знайомі тунелі львівського двірця і з сильним пригнобленням сідав на трамвай, щоб їхати у місто. Здавалося, що все потонуло в польській потопі.

Але моє пригноблення виявилося швидко передчасним. За кілька годин побуту у Львові я опинився знов серед українського моря, яке показалося без порівнання ширшим і глибшим, як знав я його давними часами. По перших кроках я переконався, що українське життя, хоч і примушене ховати богато своїх зверхніх ознак, виросло в розміри, про які за австрійських часів нам навіть не снилося. І я пірнув у се життя, приглядаючися з запертим віддихом його теперішному станови на полях політики, культури і господарства, радуючися його поступом, розвитком і силою. Думаю, що мої перші помічення зацікавлять і Тебе, Шановний Читачу.

Подолянин.

(Дальше буде).

КАРНА ЕКСПЕДИЦІЯ В СЛОБОДІ ЗОЛОТІЙ

В днях від 25. до 28. вересня 1922 р. гостила в селі Слободі Золотій в Бережанщині в Галичині так звана карна експедиція, зложена з польських старшин і 80 вояків, прислана адміністраційною владою, щоби, як висловився староста на сесії війтів в Бережанах, показати Слободі, що супроти неї влада не є безсильна.

Перша ніч перейшла спокійно. Громада доставила війську наказані підводи до Плотичі, а на приказ доставити дальші підводи спромоглося дати підводи ледви 4 господарів, а 6 підвід через роботи в полі не можна було зібрати.

Дня 27. вересня вернуло військо з Плодичі до Слободи, заарештувало 6 господарів, замкнуло їх в стодолі М. Райци, а вечером урядило собі нагальну облаву по хатах за мукою, маслом, яйцями, курками, гусками і свиньми. Старших господарів Тимка і Рузька Тучапських, котрі в опівночи боронили своєї муки, потурбовано і примкнено в стодолі Мацька Райци. На інтервенцію голови Читальні в справі арештованих і в справі рабунків відповів капітан, що нічо на се не порадить, бо „цала Слобода большевіцка" і вона мусить покоритися їх силі. Дивувався п. капітан, чому половина села шле свої діти до шкіл, що робить в селі стільки місцевих академиків і відки Слобода прийшла до такого гарного театру (в котрім пан капітан примістив кухню!). В полудне на другий день арештованих звільнено, а карна експедиція відійшла з села, полишаючи за собою нарікання і жалі місцевого населення і забираючи з собою 2 кірці пшениці і багато инших продуктів, за котрі розуміється нічого не заплачено.

Найбільше плакали Федько Завадівський і Йосиф Баран, котрим забрано свині, призначені на весілля, але найбільше потерпіла одна громадянка, котра в ночі зі страху перед атакуючими вояками, поронила дитину (в 6-ім місяци). Стан матері і дитини грізний.

Карна експедиція мала бути відплатою за спалення стирт дідичів Вайсттлясів польська преса розтрубіла з розмислу, що спалено польський двір), Село терпить очевидно невинно, бо з двором ніяких спорів не мало, противно спорили з двором о воду спроваджені кольоністи і перед місцевими мешканцями грозили дворови пімстою, а крім того стирти і спалені коні були високо асекуровані.

Староста видав начальникови громади устний розпорядок, щоби всіх прибуваючих гостей на представлення до Слободи реєстрував. А є знаною річю, що вистави аматорського гуртка Читальні Просвіти, виконувані під кождим зглядом бездоганно, притягали богато чужосторонних гостей.

UKRAINIAN SINGERS MAKE BIG HIT HERE

Fascinating and Thrilling Program Rendered by Chorus of Wonderful Voices.

The famous Ukrainian national chorus, under the direction of Alexander Koshetz, came and gave Pittsburgh an object lesson in the difficult art of choral music. The chorus, with its almost orchestral tone and instrumental precision, eccomplished many things that were extraordinary.

We have long been familiar with Russian music and Russian choirs, but last night at Carnegie Music Hall we heard tunes and themes from Little Russia that had a new twist; also we heard arrangers whose names are so new that they haven't been included in any Rosa Newmarch book on Russian music.

Folk song after folk song came crowding upon each other's heels. They interpreted life in the land of the Don Cossacks as we haven't known it. From grave to gay, from church to Christmas, from reverie to romanza, these singing people poured out their golden message. Nothing finer has been heard here in closed-mouth singing or the many and varied tonal gradations. It was always fascinating and sometimes thrilling.

The glorious and deep C going basses struck new depths in "Doomsday." The Christmas numbers were notable for plasticity and charm of treble part. "Little Gray Cuckoo" abounded with counterpoint and the "Lullaby" was notable for its happy humming quality. The tenors gave a fine account of the "Jachil's Daughter." If it did not seem like hyperbole, one might say that the first section contained nothing but masterpieces.

Mlle. Oda Slobodskaja, soprano from the Petrograd Grand Opera House, made a profound impression, not only by the beauty of her voice, but by her skill and intelligence in interpreting her many—too many—songs. The Cesar Cui "Desire" was a fine example of art-songs singing. In the Rimsky-Korsakoff "Nymph" she gave many light and piquant effects, and in her concluding aria, the "Reverie and Dance" from Moussorgsky's "Fair of Sorotchinsky," she rose to not only dramatic heights, but she gave the whole scene a delightful flavor of humor. It is sincerely to be hoped that Pittsburgh will have the pleasure of hearing her in recital.

For a last appearance the chorus gave a group of nine folk songs. They were lovely in lilt and always engaging in yield, attack and diminuend.

Alexander Koshetz, director, conducted his choir as if it were an organ or an orchestra. He brought out inside parts and voices in an almost miraculous fashion. The house war large and applauded the singers and director to a long-drawn-out echo.

May the Ukrainians return as they swing round the circuit. We need many choirs just like that to restore our faith in choral music.

(The Pittsburgh Sun, Oct. 25, 1922).

WONDERFUL CONCERT GIVEN BY UKRAINIAN CHORUS IN YOUNGSTOWN, OHIO.

National Chorus Has the Unity and Perfect Control of a Great Pipe Organ or Symphony Orchestra.

By L. R. Boals.

The McKinley Memorial in Niles was filled to its capacity last night by the audience that heard the Ukrainian National Chorus. The experience of the chorus has been the same at all of its appearances in this country—the audiences have been limited only by the capacity of the houses. And small wonder! We were amply warned by reviews from all over Europe to expect perfection, but we couldn't help marvel when we heard it. And if anything human can be perfect, then the precision in attack in shading and in the dropping off together was perfect last night. Aa least nothing short of perfection could be detected from my seat in the last row.

The chorus consists of 40 singers, 15 women and 25 men. Fourteen of the latter are basses. And such a bass! Sonorous as the stopped diapason, and crashing in its forte attacks and sforzandos. It was a wonderful foundation for the chorus. Unless properly controlled, it would have been too heavy much of the time; but everything about this chorus's singing is well controlled Usually the bass furnished a quiet, rich and deep foundation for the chorus, but the immense reserve was there for any occasion when tremendous effect was to be made. The quality of any other part was not exceptional in its beauty. But the tone was pure, clear and true. That is, all was true, excepting a solo soprano voice in "Poor Hawthorne." The sustained tone of the soprano ensemble was beautifully clear and steady.

The most wonderful thing about the chorus is not the voice but the singing. Such perfect control of nuance, such perfect execution of difficult passages and daring rhythms, we have never before heard. The music, of course, was practically all strange and new to us. Even Rachnaninoff's Vocalise, which was programmed and which Sophie Braslau sang in Youngstown last season, was changed to something else by the same composer. But even though the music was strange and the language unintelligible, at least to most of us, there was no lagging of interest from beginning to end.

Mr, Alexander Koshetz, the conductor, is unique. He is probably unique in the perfect control he has over his chorus, but I refer rather to his manner of conducting. He seldom beats time. One in a while he does, but only when there is a note for every beat. He would never beat four quarters for a whole note. And his beat may be indicated by the motion of his finger, hand, arm, the raising or lowering of his shoulders, the sway of his body, by taking a step, and probably by the use of the various features of his face. Often he seemed to be acting the song as his chorus sang it. Though his methods are not orthodov, and his chorus must be thoroughly familiar with his conducting, the results he achieves are marvelous. The first number, a canticle by Leontovich, immediately showed us what to expect. The chorus started humming, but with the rich tone of an organ, and Mr. Koshetz handled that tone as easily as he could have handled the tone of an organ, with his foot on the swell. A wonderful effect was obtained at the end of this peice, when the other voices dropped out, leaving the basses down on about low C, sounding for all the world like a 16-foot organ pipe.

Mme Nine Koshetz, niece of the conductor, sang two groups of songs. She has a pleasing personality, a beautiful voice, and, like all Russian sopranos, lays a great deal of stress on dramatic expression. Her phrasing was remarkably fine, and she did some remarkably long phrases. Her singing of an air from Rimsky-Korsakoff's opera, "The Tsa's Bride," was very beautiful. It was sung unaccompanied. Mme Koshet's accompaniments were well played by M. Nicholas Stember.

The singing of the chorus was all a cappella, or unaccompanied.

Although not yet announced, it is understood that this chorus will sing in Youngstown later in the season.

(The Youngstown Daily Vindicator, Oct. 26, 1922).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

БОРОНІМ РІДНИЙ КРАЙ! СПІШІМ З ЖЕРТВАМИ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ!

Через девять місяців боронила хоробра Галицька Армія рідну землю перед Ляхо-Татарами, а покинула її аж тоді, коли не стало стрільна, коли вийшла амуниція, коли не було вже чим битись. Та трагедія ще жива в нашій памяти. А коли ми її не забули, так не забуваймо на це, що діється тепер в Галичині! Не даймо хоч тепер загибати марно нашим борцям, що кинулися в старім краю до нової боротьби з ляхом-наїзником. І вони тепер знова без амуниції. А ми американські Українці можемо їм в тім допомогти. Амуниція від нас — це американські доляри. АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОЛЯР, ЗЛОЖЕНИЙ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ, — ЦЕ ҐРАНАТ В СЕРЦЕ ЛЯХА-НАЇЗНИКА.

Так спішім з тим доляром, але спішім сьогодня, бо завтра може бути вже запізно.

Хто розуміє вагу хвилі, нехай вишле свою хоч найменьшу жертву вже сьогодня на адресу:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

РІДНИЙ КРАЙ У СВІТЛЯНИХ КАРТИНАХ.

ТОВ. УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ
устроює в Ню Йорку
В НЕДІЛЮ, 5-го ПАДОЛИСТА 1922
в сали Народного Дому.
Початок: година 2.45 сполудня.
В СПОЛУЧЕННЮ З ВІДЧИТОМ ПРО УКРАЇНУ З 200 СВІТЛЯНИМИ ОБРАЗКАМИ.

Дорогі Земляки! Хто хоче зобачити наші зеелені Карпати, Гуцулів, Бойків, Буковину, Поділле, Дніпер, Львів, Дніпро під Києвом, степи, могилу Шевченка, наші села в старім краю і т. д., нехай приходить а не пожалує.

Вступ: для шкільних дітей по 15 цнт., для дорослих по 25 цнт.

55-56 КОМІТЕТ.

ПОЗІР! НЮ ЙОРК! ПОЗІР!

ЗАХ. ТОВ. ВІЛЬНІСТЬ В АМЕРИЦІ ЖІНОЧА ГРОМАДА
відограє представлення

ЧАРОДІЙКА
— або —
КУМА МАРТА

комедія в 5-ох діях
В УКР. НАРОДНІМ ДОМІ,
217-219 E. 6th Street, New York City

В НЕДІЛЮ, 5-ГО ПАДОЛИСТА

Початок о годині 7.30 вечером.
ВСТУП $1.00, 75 і 50 цнт.

ПО ПРЕДСТАВЛЕННЮ БАЛЬ.

Отсим запрошається Товариства і Братства, рівнож всіх Українців і Українок міста Ню Йорку і околиці прибути на сю так гарну штуку, котра пораз перший буде поставлена в Ню Йорку. За добру забаву і чесну обслугу ручить — КОМІТЕТ. 56-57

ПЕРЕГОВОРИ З ПОЛЯКАМИ.

Львівська польська ґазета „Хвиля" (яку видають Жиди-сіоністи), доносить, що берлінський посол „У. Н. Р." Др. Роман Смаль Стоцький переговорював у Варшаві з польським правительством в українській справі. Крім його було там ще кількох важніщих Українців з Галичини. З Варшави поїхав Др. Стоцький до Львова, де між иньшими переговорював також з директором поліції Райнлендером. Др. Стоцький заперечив цю вістку в польських і українських часописах. Він був у Варшаві в приватних справах, у Львові відвідав своїх знайомих Українців, а з директором поліції Райлендером бачився тому, бо польські тайні і явні поліцаї не давали йому спокою.... Поляки видно раді-би, щоби з ними почато переговори і тому розсівають такі неправдиві поголосски а що вістка про мнимі переговори дра Стоцького появилися з першу в ґазеті „Хвиля", це вже йде на рахунок репортерської справности сіоністичного орґану. На скільки знаємо, серед українських відповідальних кругів нема нині і не може бути ніякої охоти до переговорів. Українців дуже добре знають, що з Поляками до нічого не договоришся.

РЕВІЗІЯ РАДЯНСЬКОГО АПАРАТУ.

Рада Народних Комісарів назначила Комісія при Уповнаркомпраці для ревізії апарату радянських установ України. Предсідателем цеї Комісії назначений А. Ярмощенко, секретар ВУЦВК.

ПРИПОВІДКИ.

1. На Бога складайся, розумуж тримайся.
2. До першого грому земля не розмерзається.
3. Спасівка — ластівка; а Петрівка — голодівка.
4. Літом — сякий такий бурянець, а хліба буханець тай ситий чоловік.
5. Я би дав дві зими за одно літо.
6. Жили наші діди — не знали біди; стали жить онуки — набралися муки.
7. Де байрак, там і козак.
8. У Ляхів — пани, на Москві — ребята, а у нас — брати.
9. Доти чоловік добрий, доки його десятником не поставлять.
10. Колись не пиріг, то й не пирожися.
11. Все пани та пани, а на греблю й нікого.
12. Коли єсть хліба край, то й під вербою рай.
13. Що було, то сплило.
14. Де лихо пристане, там і трава вяне.
15. У багато повна піч, та горить, а у мене одно поліно, тай те не горить.
16. Піди до Кракова, всюди біда однакова; піди і за Карпати, то треба бідувати.
17. Не тоді лижи мені губи, як солодкі — тоді мене лижи, як гіркі.
18. Від ледачого поли вріж та втікай.
19. Коли люде до тебе добрі, а ти будь ліпший.

ДЖЕРЗИСИТЧАНЕ НА ГОРАХ МІСТА, ПОЗІР!

НЕЗАБУДЬТЕ, ЩО 5. ПАДОЛИСТА Б. Р. то є в СЮ НЕДІЛЮ
о год. 4. пополудни відбудуться

ПОЛІТИЧНІ ЗБОРИ

в Народнім Домі, 367 Ст. Пол Евеню.

На сих політичних зборах будуть промовляти американські бесідники, кандидати на уряди в надходячих виборах. На сих зборах повинен явитися кождий горожанин, горожанка, та всі Українці і Українки. Незабудьте-ж прийти громадно всі, мужчини і женщини, щоб неповстидатися перед Американцями. Приходіть всі і кличте своїх знакомих. Комітет.

ДОПИСИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Признаннє для української штуки.

Звісна орґанізація 32 чужинецьких груп — „Амеріка'с Мейкінґ", устроїла в пятницю дня 27. жовтня вечер зі співами й танцями в первоquerнім готелю „Естор" в Ню Йорку. Сей вечер названо „карнавалом" і запрошено до участи майже всі чужинецькі ґрупи, які причиняються до здвигнення американської культури. Запрошено також і Українців, хоч ті отягаються зі своєю участю в подібних виступах так довго, доки не буде оконечно вирішена справа, яким чином допущено до сеї орґанізації так звану „карпато-русску" ґрупу, яко окрему національну одиницю. З тої причини Українці щойно в останній хвилі рішилися взяти участь і то дуже нерадо. Мимо сього українська точка випала надсподівано добре.

Під проводом артиста п. М. Шустакевича зорґанізована вісімка танцюристів відтанцювала нашу коломийку. „Присюди" танцьовані мужеськими участниками викликали правдиву бурю оплесків у численно зібраної публики. Танці попередив сольо-спів пані Юлії Шустакевичевої. Була се вязанка українських народніх пісень, як: „Ой казала мені мати тай наказувала", „Ой вербо вербо" і ин. Публика була незвичайно вдоволена милим сопрановим голосом солістки і викликала її ще раз.

Після коломийки публика домагалася повторення танців, а у відповідь на се п. Гр. Шевчук з Бруклина відтанцював сольо: щупака та присюди. Публика не могла натішитися видом українським танців у так гарнім виконанню. Кромі п. Шевчука брали ще участь у висше згаданій вісімці: панна Елсі Шутаківна, Наталя Бемківна, Мелянія Татаринська, і пані Шустакевич; з мущин: Володимир Білоруський, Михайло Федовський, Шустакевич. До танцю акомпанувала панна Ольга Куликівна на пяні, а п. Роман Кузма грав на скрипці. Обоє грали виїмки з опери „Запорожець за Дунаєм". Забава закінчилась пів до другої на велике вдоволеннє всіх участників. Зорґанізованнєм української ґрупи занявся п. Богдан Каштанюк, голова тов. Української Молодіжи.

Вячеслав Будзиновський.

ПЕРЕВЕРТНІ.

Оповідання з середини 16-сотих років.

(13)

В першу неділю по шлюбі пані з трема синами виїхала з замку. Повозив Ілько, той що колись, перед 11 роками вартував під дверми башти зі скарбами. Рана загоїлася і він дальше лишився в службі. Поїхали зразу лісом в сторону Стрілич, бо лиш сею одною дорогою мож було виїхати з замку, окруженого з трех сторін ставом, багнами і дебрами. Коли зіхали на дорогу, що вела зі Львова через Соколівку попри Пятниці до Стрілич і дальше, Ілько взяв, не як в кожде свято на ліво до Соколівки, але на право в сторону Стрілич.

— Гей, ти! — скрикнула пані, штовхнувши Ілька в спину. — Ти куди скрутив?

— Куди? До Стрілич.

— Миж ідемо до костела, до Соколівки. Ти вже забув, що я що неділі їду туди? Завертай! Замість завернути, Ілько затяв коні.

— Чуєш? завертай!

— Пан казав їхати до Стрілич.

— Ти хиба зле чув. Пан також знає, що я їжджу до Соколівки.

— Що пан знає, або не знає, не моє діло. Я лиш знаю се, що я знаю. А я знаю, що пан казав їхати до Стрілич. Казав до Стрілич, то їду до Стрілич.

— То пан хиба проговорився.

— Може й проговорився. Але як я чув, так роблю.

— Я панови скажу, що ти завернув в иншу сторону на мій приказ. Завертай до Соколівки!

— Як до Соколівки, то поїду до Соколівки... Але, аж мені се прикаже пан.

— Чи мій приказ для тебе не те саме, що приказ пана?

— Ні пані. Не те саме, бо пан казав їхати гайта, пані вісьта. Що вісьта і гайта не те саме, знає кождий кінь, не то чоловік. А я, рахувати, чоловік, як піп каже, сотворений на подобе боже.

— Ільку, що тобі?! Ти забув, що ти мій слуга?

— Ще не забув, що був ваш... заки девятницький пан став паном пятницьким. Тепер вже не ваш, а вашого пана.

— Я тобі кажу, що до Стрілич не їду.

— Як пані хочуть. То хиба вернемо домів?

— Вертай! Від самого пана почуєш, що як везеш мене, то маєш мене слухати!

— Як пан таке прикажуть, то буду слухати.

Вернули на замок. Хлопці лишилися в колясці, пані побігла до мужа. В мешканню не було його. Зійшла до пекарні.

— Чи не бачив хто пана? — спитала.

— Ми всі бачили, — відповіла кухарка...

— Де він?

— В церкві.

Пані прикусила губи.

— Перекажи Ількови, щоби розховстав коні. До костела нині вже не поїду.

— Чи ти справді казав Ількови їхати до Стрілич, не до Соколівки? — спитала мужа, коли вернув з церкви.

— Казав.

— Ти не знав, що я все їжджу до Соколівки, бо близше і я вже привикла?

— Знав.

— Отже ти хотів дошкулити мені і осмішити в очах служби? Се в першу неділю по шлюбі. Що то буде пізнійше!

— Я не гадаю ані дошкулювати тобі, ані осмішувати тебе. Я не гадаю ломити слова, яке тобі дав. Не лиш не жадаю, щоби ти вернула до віри твоїх батьків, але й взагалі про сю справу не говорю з тобою. Хочеш молитися до твого Бога в його святини, мені до того ніяке діло. І не хочу, щоби ти гнала до костела пішки. До костела, кажу, не до того, або сего ксендза. Я соколівському ксендзови заборонив переступати межі Пятник не тому, що він католик і Лях. Жадному иншому ксендзови я не заборонив сего. Ще й у себе в хаті прийму солию і хлібом, медом і вином. Прийму як кождого гостя, хоч би то був і ґенерал Єзуїтів. Але я хочу мати в хаті спокій. Кождого хто наважився заколотити сей спокій, ще й загадав бунтувати тебе проти мене, чи мене проти тебе, вижену псами... Я гадаю, що хто іде до костела для костела, не для ксендза, то маючи до вибору Соколівку і Стріличі, вибере се друге. Службу божу править кождий ксендз однаково. За те проповідь, сама знаєш, стрілицького ксендза є проповідию, не грубою лайкою на всіх і вся. Ти може одно ще не знаєш, отже скажу тобі. Тепер вже жадна шануюча себе жінка не йде до Соколівки... Знаєш чому? Саме через того соколівського ксендза. Він, не лиш поза костелом, але й в костелі правлячи службу божу, троха не зїсть очима кожду жінку. Як він в костелі, то жінки не можуть молитися. Я гадав, що будеш мені вдячна, коли Ількови скажу, щоби їхав до Стрілич.

— Чомуж ти сего не сказав мені?

— Я гадав, що зроблю тобі милу несподіванку... Впрочім, сталося. Мусиш признати, що маю рацію. Можеш їхати до якого хочеш костела, тільки не до Соколівки. Але й се лиш поти, поки там теперішний ксендз.

До комнати вбігли діти і зробили сій немилій розмові кінець. Девятницький вийшов.

— Може воно ліпше так буде, — подумала, коли муж вийшов. — Бог знає, що з всего того було би вийшло. А так, бодай буде [illegible] в хаті... Нині служба божа вже пропала. На другу неділю сама скажу їхати до Стрілич. Чейже і там є щиро католицька душа. І там знайду потіху та пораду.

Який рік після того не було між ними бесіди ні про ксендзів, ні про попів; ні про католицтво, ні про православє. Вона всеж таки не залишила свого наміру навернути мужа до правдивої віри. Осмілена тим, що він ласкаво поводиться з нею, стала висувати ріжки. Але по кількох пробах пізнала, що не її зуби на той твердий горіх. Отже залишила всякі заходи в сім напрямі. І тихо плили в Пятницях роки за роками.

Аж в двацятім році після походу Хмельницького пані потерпіла удар. Знов була війна між Польщею і Україною. На Польщу ішов гетьман Дорошенко. Проти него Польща вислала війско під Яном Собеским. Мати намовляла найстаршого сина Станислава, щоби пристав до польського війська. Девятницький відраджував йому. Але Станилав сим разом пішов за радою мами, бо инші шляхтичі, котрі вже були в походах, розказували йому, що для обережного шляхтича военний похід не є ніякою небезпекою. До бою висилаєся виключно німецьких затягців і драґонію та райтарів зорґанізованих з хлопів. Сама шляхта лише бенкетує, так що цілий военний похід, то лише один бенкет, так довгий, як довгий похід. В военнім поході шляхтич може потерпіти хиба лиш тоді, коли пируючі попються і побються між собою. Від ворожої шаблі гине хиба який помилений, або легкодух, що не вірячи в небезпеку, сам попхаєся. Буває також, що необережний отаман залізе в засідку, або запізно сповістить лицарство, що вже крайна пора втікати. Але ті шляхтичі, що мають тверду голову і не впиваються до безтями, пильнують, щоби до такого не прийшло. Як лише заноситься на біду, як зміркують, що затяжці не видержать, алярмують шляхотську братію. Таким способом польське лицарство все має нагоду втечи з табору вже тоді коли небезпека ще дуже далеко. Всі, для Поляків нещасливі походи, при котрих вигибли не лиш затяжці і панські міліції, але й сама шляхта, завинила необережність отаманів, котрі легковажили ворога і се що запита шляхта занедбала хвилю, коли ще мож було втечи. Станислав все лиш те чув, що котрий шляхтич хоче добре забавитися і без ніякого ризика зажити военної слави; котрий шляхтич хоче дістати від короля маєток за военні заслуги, то повинен користати з кождого военного походу. Ся роздача маєтків за военні заслуги була головною причиною, що наставала на сина іти на війну.

Син пішов, але належав до тих необережних, що разом з Собеским бенкетуючи в Підгайцях і гадки не мали, що Дорошенко з козаками і татарами вже обступає їх табор. Шляхта рушилася втікати, коли вже було запізно. Деяких спіймали козаки, решта з гетьманом Собеским ледви встигла вернути до табору.

Коли полонених привели до Дорошенка, гетьман України питав кождого, хто він, хто його батько, то що. Показалося, що між полоненими є вісім перевертнів, або синів таких Українців, що обляшилися. Поляків з діда прадіда Дорошенко задержав у себе, перевертнів дав Татарам, як заплату за поміч. Таким способом також Станислав Пятницький пішов у татарські лика. Про се розказав один, що лишився був у Дорошенка і втік з полону та вернув домів. Яка була дальша судьба Станислава, він не знав. Знав лише тілько, що був тяжко скалічений і міг з ран померти.

Мати Станислава нагадала собі слова пятницького поповича до її синів: „Бог карає вас за те, що ви перевертні!"

* * *

В кожду неділю і в кожде свято пані їздила до Стрілич. Від Соколівки відвикла так, що хоч той ксендз, що її намовив був віддатися за Девятницького, відійшов звідтам, вона далі їздила до костела в Стрілічах. Місцевість більша, отже більше зїздилося доохрестних шляхтянок. Їх товариство стало для неї потребою, бо її чоловік жив головно з українською шляхтою, отже до її дому католички мало коли заїздирали.

За той час, коли вона була в костелі і по службі божій вона сиділа в товаристві знакомих, візник і коні дожидали її в заїзді. Коні в стайни, візник в шинку. І він мав там своє товариство. Там почув неодну новину, бо в Стріличах задержувалися подорожні, що приїздили з полудня: з Волощини, Молдавщини, Туреччини. З такими людьми була також нагода напитися на чужий кошт.

Одної неділі в тім шинку сидів за столом, що під вікном, якийсь сторонський. Якийсь Вірменин, що їхав до Львова і подорозі поступав до панів. Казав, що збирає замовлення на ріжні товари, які велика спілка царгородських купців вишле сим шляхом до Львова. Спілка хоче знати, що розпродасть по дорозі, щоби, ані за богато заладувати, ані не приїхати до Львова з порожними возами. Ще мав провідати, чи тепер дороги безпечні. Чи нема розбої і неменше грізних для купця оплат. Бо тоді кождий шляхтич лупив мито, яке сам хотів, від кождого купця, що їхав крізь, або попри його село.

— Чи нема тут кого, — спитав шинкаря, з місцевостий на шляху до Львова?

— Чому ні?! — відповів орендар. — У мене буває народ з усіх усюдів. І тепер є дехто. Ось там під печию арендар баковецький. З ним сидить візник пана Кнісела. Той плечима до тебе, при сусіднім столі, візник пані з Пятниць. Біля него економ Репехова.

При згадці про паню з Пятник Вірменин здрігнувся і похилив голову на стіл. Але в сій хвили назад випрямився.

— Кажеш з Пятник? — спитав. — Є тут хто з Пятник? Пятницький мій добрий знакомий. Давно то було, коли я з ним торгував. Неодо він купив від мене, неодно я від него. То веселий пан. Чи ще й тепер так гуляє, як то колись бувало? Здоров? Чи може на нім справдилася пословиця: „хто воює, той від шаблі гине"... Мушу навідатися до него. Між нами ще не покінчені рахунки, хоч тілько часу уплило. Мабуть чи не двацять пару років. Я бачив його ще перед великою козацькою війною. Як не помиляюся, то не він мені, але я йому дещо винен. Не богато, але все таки довг довгом...

Коли Ілько почув, що бесіда про Пятницького, обернув голову і через плече глянув на Вірменина. Сидячи так дальше плечима до него, промовив.

— Мусить бути правда се, що говорите, бо мені неначе сниться, що я колись, десь дуже давно бачив вас. І ваш голос знакомий і з виду ви не чужі мені. Але ви з вашим довгом спізнилися. Саме в часі тої великої хуртовини Пятницький, мій пан щез так, що й слід по нім пропав. І ніхто не знає, де тепер валяються його кости. Але ви про те відвідайте Пятники. Ваш довг віддайте вдові. Вона й так нічого не має. Живе з ласкавщини.

— З якої ласкавщини? Чейже Пятники вистануть на прожиток вдові і дітям!

— Вистало би, як би то ще її було. Але Пятницький був великий розтратник. Так задовжив сей маєток жінки, що його загорнув головний віритель, пан Девятницький.

Коли би не те, що Ілько сидів незручно і не міг дивитися Вірменинови в лице, та коби не те, що з поза чуприни, буйних брів і ще буйнійшої бороди визирали тілько очи, ніс і малий рубець [illegible], бувби побачив, що Вірменин поблід.

(Дальше буде).

ІВАН ПЕРЕГОВСЬКИЙ.
(Посмертна згадка).

Припадково я довідався, що 13-го жовтня ц. р. розстався з сим світом бл. п. Іван Переговський. Помер в Шікаго, де вийхав лічитися на свою грудну недугу.

Іван Переговський приїхав до Америки молодцем маючи не більше як 17 або 18 літ життя, тому якнх з 12 або 11 літ. Скінчив він дяківську школу у Львові, у св. Юра з дуже добрим поступом. Приїхавши до Америки став складачем при газеті „Америка" і помагав при катедрі, у Філадельфії. Тут я пізнав його і взяв до себе до Перт Амбою на дякоучителя. Був він незвичайно добрий, невинний і інтелігентний хлопчина, притім був одним з найспосібніших наших дякоучителів диригент і знаменитий актор з великим чуттєм в аматорських представленнях. В нашій українській учив дуже добре. За його часів наша парохія стояла найліпше. В його часи ми давали найбільші представлення, як: „Не ходи Грицю", „Запорожець за Дунаєм" і множество других. Представлення ми уряджували дуже часто, в яких він все грав головні ролі. За бл. п. Івана ми давали гарні концерти в честь Шевченка, Шашкевича, Франка, Мит. Шептицького і при кождій оказії, бо бл. п. Іван був дуже товариський, він умів удалитися другим і помагати своїм товаришам, так коли два концерти, всі зїзджалися до Перт Амбою і помагали Іванові, а злучившися з хором місцевим, зробили величавий концерт. — Словом, у нас було тоді життє, так, що другі громади дивувалися, що Перт Амбой невеличка парохія, дивувалися, що такий у нас поступ, а в громаді така любов, єдність і сила.

Та з часом по причині ріжних заверух політичних, як во всіх громадах, особливо ньюйорської околиці, так і у нас почало це життє рушатися, почали повставати ріжні партії, а народ зачав ділитися завдяки відомих одиниць....

По пятилітнім побуті Івана у нашій громаді, перенісся він до сусідної громади Елізабет, де зістав значно більшу платню як у нас. Потім працював в Юнгставн, Огайо і Олифант, Па. Рік тому назад вже не працював в жадній парохії а лічився. Перебував довший час у великого свого добродія п. Левчука в Елізабет і по фармах. Послідними днями виїхав до Шікаго до о. Стецюка, з яким працював в Елізабет і Юнгставн і там по короткім часі помер. Помочи загальної від громади чи від товаришів не хотів приняти, був за амбітний, хиба приватно від своїх добрих приятелів, яких мав в нашій околиці. Головно підтримував його рідний його брат, який працює в Ню Йорку.

Коли доля і воля Божа так зарядила, що бл. п. Іван помер далеко від нас, тому я постановив піднести оден проєкт Знаю, що де Іван працював, там всі його любили за життя, даймо докази цеї любови і по смерти його. В таким Шікаго паниатар величення я де поховали Івана і знаку за короткий час не стане. Тому я прошу, де Іван працював, де працював бл. п. Іван Переговський відправилася по Службі Божій в неділю панахида за душу бл. п. Івана, а жертви зібрані підчас панахиди засилати до Всеч. о. Стецюка в Шікаго, який постарається о відповідний памятник на гробі його. Цею дорогою прошу ласкаво всіх Отців в дотичних парохіях о поміч. До місяця найдальше повинністью наші жертви засилати до Шікаго. Дня 23-го ц. м. в Перт Амбою відправиться по покійнім парохіяні власна Служба Божа за душу Івана, а жертви заплемо як найскорше.

Вічная память Іванови Переговському, хай з Богом спочиває!

Написав його давний душпастир
о. И. Чаплинський в Перт Амбою.

ПОРОГИ НА ДНІПРІ.

Починаючи трохи нижче міста Катеринослава, по Дніпровому дні розкидана велика сила каміння (граниту). Місцями немов хто навмисне перегородив ріку величезними камінюками — де більшими, де меншими. Де каміння під водою, де повинималось воно поверх води. Деде-де оця камяна перегорожа від берега тільки до половини ріки, або до течії, або хоч і трохи далі, та вкеж не доходить до другого берега. Таким чином між берегом і оцим каміннєм є ще доволі широка суга ріки, і по тій смузі судно може плисти безпечно, не чіпляючись за каміння. Отакі перегороди звуться заборами.

Инша річ пороги. Це вже цілий ряд каміння, більшого, ніж на заборах; а головне те, що каміння лежить лавами, одна вище другої. Звісно — вода переплигує через те каміння з великою силою; бо, вдарившись об камінь, вона ніби зупиняється, ніби відскакує назад — а потім, щоб, розігнавшись, підплигнути вгору, переплигнути через камінь і прожогом упасти з нього. Видима річ, що через те на порогах великий гомін води і великі гори срібновидого шуму.

Забор на Дніпрі вельми багато, але порогів хто налічує 13, хто — 9, а хто — тільки 7. Найбільші і найвидатніші пороги: Кодак або Кодацький, Сурський, Лоханський, Дзвонецький, Ненаситець або Дід, Лишній і Вільний.

Перший поріг — Кодацький — ще не дуже небезпечний; на всякий спосіб не такий як Дід або Ненаситець. Та взагалі через усі пороги плавба небезпечна; без умілого і дотепного проднря ніхто і ні на якому судні через пороги не переплине; а коли відважиться, так неминуче набереться великого лиха, шкоди, а часом і головою поляже. Проводять судно через пороги лоцмани (проводирі); це, так мовити, спокійвічні, природжені господарі порогів. Щоб провести гаразд судно через пороги, треба великої умілости, треба добре знати Дніпро і його вдачу; силою чоловік тут нічого не вдіє; треба, щоб проводир був людиною і сторожкою і меткою. До цього проводирі призвичаюються з малку.

Обовязок ломцанський тяжкий, претяжкий! Переправляти судна через пороги річ не тільки трудна, але й для життя небезпечна.

На виду лоцмана так і одбивається відвага; знати, що його не лякає небезпечність на порогах: він звик до неї. Пороги, їх страшенний гук, ревучі хвилі Дніпрові — усе те лоцманові звичайна річ і не злякає його.

Найбільше пливуть через пороги плоти; потім барки завдовжки 20—25 сажнів, завширшки не більш, як 7 сажнів; байдаки 18—21 сажнів задовжки і берлини 10—16 сажнів. На барку иноді навантажать 30 тисяч пудів ваги; на байдак не більше 15 тисяч, а на берлину 6—8 тисяч пудів. Перевозять на оцих суднах найбільш: дерево на дрова і на будівлі, хліб, льон і т. и.

Обдививши як слід судно, переглянувши його снасті, обрядивши усе як слід, лоцман перед тим, як рушає судно від берега, наказує всім, хто є на судні, сісти; через хвилину, другу велить встати і молитись Богові. Картина незвичайно урочиста! Всі люди навколішках, усі звели очі до неба; де в кого по обличчі біге острах, але на всіх лицях знати щиру молитву, щире благання ласки Божої.

Минуло 10—15 хвиль могильної тиші. Молитву скінчено. „Батько" лоцман підвівся, а за ним і все товариство; кождий подався до своєї роботи.

Линву одвязали від причалу, випрали її і якор на судно, „батько обирнувся навкруги, зняв шапку, ще раз тричі перехрестився на схід сонця і голосно гукнув: „Рушай!"

Пішла веслам робота: тільки срібні бризки летять; судно рушило; пливе швидко. „Батько" стоїть посеред судна, зложивши навхрест руки; пильно, не зводячи очей, спостерігає він водяний шлях і кермує робітниками.

„Шабаш! — командує „батько". Гребці спинились гребти; весла і рукам спочин: сама вода несе судно. Але ось незабаром десь здалеку чуєте ви — наче листя в гаю од вітру шумить; на хвилях де-не-де починають плигати „зайчики" (біла, пухка, немов бавовна, піна).

До стерна! — гукнув „батько".

„Діти" положили весла і, швидко кинувшись до стерна, обступили його в дві лави.

— Вартуй! Пильнуй! — командує „батько".

Ба! Зараз почнеться перший поріг — Кодацький, перша переправа. Треба вартувати!... На судні тиша... Чутно тільки голос „батька"-керманича!

Поріг Кодацький складають чотирі лави; завдовжки він 150 сажнів, вода на ньому падає з вверти більш сажня. Перше, ніж доплисти до Сурського порога, треба обминути чимало островів і забор; між останніми є немало й небезпечних. Вже недалеко найближчого порога простягся до лівого берега ріки величезний камінь Вир. Трохи далі вниз вливається в Дніпро з правого боку річка Сура; тут ще чималий Сурський остров, а в кінці його починається Сурський поріг.

Поріг цей невеликий — 70 сажнів завдовжки. Вода падає з висоти на півсажня; Сурський поріг лоцмани вважають зовсім безпечним. Далі вниз може з півверсти лежить третій поріг, Лоханський. Тут уже лоцманові треба добре пильнувати, бо Лоханський і довгий (215 сажнів завдовжки) і небезпечний; вода на ньому падає з висоти півтора сажня.

Пропливши трохи далі і минувши вже Стрільчу забору, не можна не звернути уваги на камені Багатирі: один біля берега в воді, другий на суходолі супротилежного берега. В народі про оці величезні камені є ось який переказ:

Колись то за давньої давнини зійшлися два велитні — український і турецький; перший стояв на правому березі ріки, другий на лівому. Отож почали вони через Дніпро гукати один до другого. Той каже: „Уступи ти мені оці землі!" А той: „Не уступлю! Ти уступи!" — „Коли так, — каже український велитень, — давай поміряємось силами, хто дужчий!" — „Давай і давай!" Ото кождий з них відколупав собі від скелі по каміню, та й ну жбурляти один на одного каменем через ріку. Кинув Турчин — камінь його не долетів на суходіл, упав біля берега в воду, а Українець як жбурнув, так його камінь перелетів через Дніпро і впав геть на суходолі. Бачить Турчин, що нічого не вдіє, і каже до Українця: „Бери собі землю, а я піду деинде" — і пішов. А на тому камені, що на лівому березі, так і досі, мовлять, знати слід рук, що брався за камінь український велитень.

Нижче верстов на чотиріпять від Лоханського порога лежить четвертий по ряду Дзвонецький поріг.

Він тягнеться трохи не 130 сажнів; вода падає з висоти трохи менш 1 сажня. Цей поріг теж не дуже небезпечний. Нижче Дзвонецького порога, за великою Тягинською забором лежить два острови; Пісковатий і Козел. Отут біля Козла судна спочивають, трохи, ніби „набірати духу" і відваги, щоб перейти гаразд Ненаситецький поріг. Вже на острові чутно, як гомонить „Дід". „Батько" знов кличе „на молитву!" і знов твориться щире благання у Господа Бога „щасливої одроги". Страх огортає душу мимоволі. А жахатися есть чого!...

— Готуйся!... Відра, лопатки на поготові! До стерна! — гукає „батько". Сам він уже коло стерна; тут же коло нього чоловіка 20—30 робітників, міцних, покірливих, готових кожде батьківське слово, кождий рух його виконати, не змагаючись, в одну хвилину.

Ледви судно минуло Раків Камінь, як видно стало сивого „Діда". І справді, він не тільки сивий, але й білий. Бачиш цілу білу гору води! Шум, піна збивається клекотом і бе вгору срібним дощем. Що хвилини холоднішає в душі. А „батько" і вусом не моргне — увесь він увага і тільки увага. Під той час „батько" ні про що більш в світі не думає не гадає, як про своє судно та про „Діда".

Довжина всього „Діда" далеко більш верстви. Вода падає з висоти $2\frac{1}{2}$ сажнів. Коли згадаємо, як надзвичайно прудко тече вода від порога Дзвонецького, яка її велика маса переплигує через ті лави, то зрозуміємо, як страшенно гукаєгомонить „Дід", з якою силою у цьому місці справді „реве та стогне Дніпр широкий!"

„Хто на морі не бував, той страху не видав" — є така приказка, а я скажу, що не треба бувати на морі — досить переправлятися через Ненаситець, щоб зазнати страху більш, ніж можна зазнати його на морі.

З якою силою жене вода судно через „Діда", одсить сказати, що судно перебігає увесь поріг за три хвилини. Ці три хвилини здаються трьома роками. Не диво! Судно скрипить, тріщить, — аж наче стогне, так його бє і стискає на порозі вода. І от за ці три хвилини може судно обернутися з скипки, а з людей і сліду не буде. Тим то легко зрозуміти те, що почуває кожна людина, як тільки вони перебіжить поріг. Аби минути останній камінь, усі люди на судні, як одна людина, кидаються навколішки і дякують Богу... За Дідом будуть ще пороги, але то вже що ... іграшка! Найбільш небезпечне місце на Ненаситецькому порозі лежить в кінці його і зветься воно Пеклом.

„Доки минеш пекло, буде тобі й холодно й тепло!", говорять лоцмани і говорять велику правду. Крий Боже, як судно або плот не будуть одну хвилину кермовані, як треба, і зачепляться за камінь — тут їм і кінець!

Олександер Кониський.

НА ЯКІ АДРЕСИ ПОСИЛАТИ ЖЕРТВИ ДО ЕВРОПИ?

На запити в сій справі відповідаємо Українцям американським і канадійським, що жертви на поміч українським жертвам війни в Европі, а також українським жовнірам, студентам, збігцям, голодуючим, на українські школи і т. п. слід посилати на такі адреси:

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ:

Для українських жовнірів на адресу: **Dr. Stepan Smal-Stocky, Hotel Imperial, Prague, Czechoslovakia.**

Для українських студентів, що вчаться в Українському університеті в Празі, також на тутому адресу д-ра Стоцького, або на адресу: **Zivnostenska Banka, conto: Ukrainska Akademicna Hromada v C. S. R., Prague, Czechoslovakia.**

Для збігців з України і Галичини: **Ukrainsky Hromadsky Komitet, Serikova 4, Prague III, Czechoslovakia.**

В АВСТРІЇ:

Для українських збігців з Галичини: **Ukrainisches Hilfskomitee, Strozzigasse 32, T. 12, Wien VIII, Austria.**

Для українських студентів: **Ukrainisher Studenten Verein Sitsch, Theresiengasse 13, Wien XVIII, Austria.**

В НІМЕЧЧИНІ:

Для українських студентів: **Verein Ukrainischer Studenten in Deutschland, Berlin-Charlottenburg, Goethestrasse 67a, Germany.**

В ГАЛИЧИНІ:

Для товариств:
Комітет допомоги голодуючій молоді;
Фонд українських інвалідів;
Український Фонд воєнних вдовиць і сиріт;
Краєве Товариство охорони дітей і опіки над молодіжю;
на адресу: **Zemelnyj Bank Hipotecznyj, Pidwale 7, Lemberg, East Galicia.**

Для українських приватні школи: **Ukrainske Pedagogiczne Towarystwo, Rynok 10, Lemberg, East Galicia.**

При пересилці грошей (доляровими дрефтами) треба все посилати листи і в них написати, на яку ціль призначена жертва.

Сей виказ містити-мемо від часу до часу у „Свободі".

Наших земляків в Европі просимо подати нам зміни або доповнення в сих адресах.